

Brána k jazyku Ježiša Krista

Lucia Laudoni

16. apríla 2021 + Kultúra

Slávna tiesňava vedúca k pokladnici v jordánskej Petre má dvojičku. Súvisí s dynamickým hagiografickým rozprávaním o žiačke apoštola Pavla svätej Tekle. Vojaci jej boli v päťach. Najal si ich Teklin vznešený pohanský otec rozzúrený kvôli dcérinej konverzii a nechote vymeniť sľub panenstva *in conspectu Domini* za snubný prsteň a život v pohanskej zlatej kletke.

Slnčné svetlo maľuje v legendárnej únikovej ceste svätej Tekly zlatisté odtiene.

Zdroj: embrace-sacredplaces.org

Termín pohan (*paganus*) býva synonymom bezverca, no z historického hľadiska je správne hovoriť o polyteistovi. Pohania neboli neveriacimi, ich religiozita však bola poznačená machuľou dramatickej emocionalita a nezriedka nadobúdala fanatické črty. Prečo antickým modlárom hovoríme pohania? Etymológia nás privedie k latinskému *pagus* (vidiecky okrsk, dedina). Pejoratívny termín pohan sa vyvinul z jedného z latinských označení vidieka. Rurálne prostredie bývalo v stredoveku temným podhubím pre mágiu a poveru, zhubné to relikty predkresťanskej duchovnej formácie.

Nie je však dedina ako dedina, vzdychneme si trochu klišoidne a tautologicky. Boží prst sa dotkol nenápadného miesta, kde sa svätá Tekla ukrývala pred vojakmi svojho otca. Keď narazila na neprístupný horský masív, otvorila sa pred ňou úniková cesta, podobne ako Červené more pred Izraelitmi.

Maalulu stráži socha Panny Márie, vztýčili ju v roku 2015.

Zdroj: noria-research.com

Zázrak svätej Tekly dal meno sýrskej dedinke s terasovito navrstvenými domami vo výške viac než 1 500 metrov nad morom. Maalula znamená vstup. Dedina ležiaca asi 50 km od hlavného mesta Damasku je bránou k životu učeníčky svätého Pavla, aj k západnej aramejčine, ktorá tu stále žije. Bedekre „nálepkujú“ Maalulu prívlastkami „dedina, kde sa hovorí jazykom Ježiša Krista“. Je to realita alebo len ďalšia marketingová floskula?

Tajomná aramejčina rezonuje v ušiach Európana najmä zásluhou filmu Mela Gibsona *Umučenie Krista*, v ktorom tvorcovia kvôli autenticite použili archaické jazyky. Od obyvateľov Maaluly by sme čakali, že pri sledovaní Gibsonovho kinohitu nebudú potrebovať titulky. O to viac nás prekvapí, že aramejčine použitej vo filme rozumejú len málo. Ako je to možné? Maalulčania sa dorozumievajú západoaramejským dialektom, ktorý sa od svojho palestínskeho prekurzora predsa len líši. Dedina objímaná náručou hôr si zachováva starobylý aramejský slovník, ale vplyvu arabčiny naturalizovanej v Sýrii sa nevyhla.

Socha Krista nad Maalulou akoby z oka vypadla Spasiteľovi v Riu.

Zdroj: anediblemosaic.com

Maalula je magnetom vrhnutým do mora času, ktorý priťahuje lingvistov a etnológov ako klince. Od roku 2007 sídlil v Maalule aramejský inštitút pod krídlami univerzity v Damasku, ktorý si kládol za cieľ viac skúmať, než ochraňovať krehké jazykové dedičstvo. Akademický program fungoval do roku 2010. Stroskotal na diskusii okolo vizuálnej podoby aramejskej abecedy.

Duchovná abeceda kresťanského života vtlačila Maalule nezmazateľnú pečať. Kresťanská oáza v moslimskej púšti ponúka mix minulosti a budúcnosti, len tá prítomnosť akosi uniká medzi prstami... Menej než polovica miestnych sa hlási k melchitskej gréckokatolíckej Cirkvi, zvyšok sú ortodoxní kresťania patriaci pod omfor Antiochijského patriarchátu. Štít kresťanskej viery pomohol Maalule odolať arabizácii. Sýrskej majorite, ktorá prijala arabský jazyk a Mohamedovo učenie, musí Maalula pripadať ako brána do inej dimenzie.

Ikonostas v ortodoxnom kláštore svätej Tekly v aramejskej dedine Maalula bol zničený ilegálnymi teroristickými jednotkami Al-Nusra.

Zdroj: pinterest.com

Americký orientalista Michael Provence upozorňuje, že západný variant aramejčiny nebol pôvodným jazykom tejto lokality. Prvenstvo patrí kanaánčine, *flos linguae Aramaicae* tu začal kvitnúť až s príchodom Evanjelia.

Dedinu, ktorá sa rozprestiera na východnom svahu pohoria Kalamún, zdobia dva kláštory. V ženskom pravoslávnom Konvente svätej Tekly odpočívajú *in somno pacis* ostatky tejto hviezdy ranej Cirkvi. Strmé schody vedú k jaskyni, v ktorej svätica prežila v modlitbách druhú polovicu úctyhodne dlhého 90-ročného života. O starobyľom monastickom živote v údolí pod jaskyňou sa v polovici 19. storočia zmieňoval napríklad ruský konzul Uspenskij, ktorý si nemohol nevšimnúť Damoklov meč susedného islamu.

Monastier svätej Tekly.

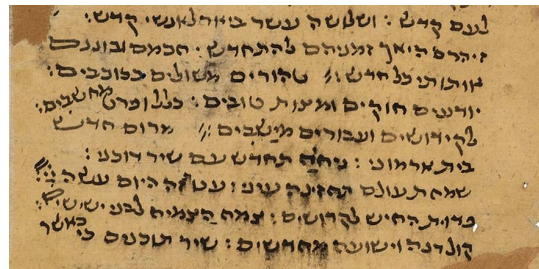
Zdroj: mainnews.net

V decembri 2013 sa mnišky z konventu svätej Tekly stali rukojemníkmi teroristov z islamského frontu Al-Nusra. Sýrske vládne jednotky dedinu oslobodili v apríli 2014. Ozbrojenci počas kontroly nad Maalulou zničili miestne kresťanské svätyne a ich vyčíňaniu padlo za obeť množstvo cenných artefaktov, chrámového

mobiliára a ikon. U svätej Tekly sa po obnove sanktuária opäť konajú bohoslužby, kláštor definitívne vstal z popola v roku 2017.

Jeho múrmi stále prúdi verbálne kadidlo v podobe zmesi aramejského Otčenáša a Koránu. V útrobach jaskyne vyviera prameň, o ktorom sa traduje, že lieči reumu aj neplodnosť. Bezdetné moslimské ženy putujú do pravoslávnej svätyne a naberajú si vodu z prameňa s vierou, že svätica im pošle dieťa. Miestne mníšky sú svedkami príbehov, v ktorých *intercessio sanctae Theclae* hrá hlavnú úlohu. Moslimské prosebníčky sa do kláštora vracajú s uzlíkmi v rukách a nechávajú svoje bábätká pokrstiť.

Kláštorné budovy tu vyrástli pomerne nedávno v roku 1935. Skalné masívy v okolí Maaluly však ukrývajú pozostatky rupestrálnych mníšskych ciel staré takmer tisícročie.

Rukopis v aramejskom jazyku.

Zdroj: ames.cam.ac.uk

Ďalší maalulský *lapis monachorum* je zasvätený dôstojníkovi rímskej armády, ktorý sa spolu so svojím spoločníkom v zbrani svätým Bacchom odmietol pokloniť Jupiterovi. Svätý Sergius dal monastieru aj meno – *Mar Sarkis*. Komplex vyrástol na mieste pohanského obetiska a spravuje ho gréckokatolícka Cirkev.

Kláštorný chrám svätého Sergeja patrí k najstarším svojho druhu na svete. V podlahe pri hlavnom oltári ešte vidieť odtok pravdepodobne určený na krv zvierat usmrtených pri pohanských rituáloch.

Oltár v gréckokatolíckom monastieri sv. Sergeja.

Zdroj: wikipedia.org

Maalula však nie je jedinou dedinou v Sýrii, v ktorej má domovské právo jazyk najbližší rodnej reči Krista. (Fakt, že najbližší neznamena rovnaký a Kristus ako predvečný Boh rozumel a rozumie všetkým jazykom včerajška a zajtrajška, teraz nechajme bokom.) Až do 17. storočia cestovatelia referovali o viacerých aramejských dedinách. V modernej dobe zostali len tri.

Islamská tradícia vidí v Aditoch jednych z prvých obyvateľov Arábie. Obyvatelia dediny Jubbadin veria, že názov ich sídla má s dávnymi Aditmi niečo spoločné. Západoaramejský dialekt znie vari z každého kúta Jubbadinu, ale dedinčania si na rozdiel od Maaluly nezachovali kresťanskú vieru a vyznávajú sunnitskú

formu islamu. Sýry Koránu recitujú aj v ďalšej aramejskej obci Al-Sarkha. Priepasť medzi domácim jazykom a liturgickou rečou islamu je nebezpečne hlboká.

Kláštor svätého Sergeja patrí melchitskej Cirkvi.

Zdroj: wikipedia.org

Maalula sa od zvyšných dvoch aramejských obcí odlišuje signifikantnou prezenciou kresťanského obyvateľstva. Oba maalulské kláštory celebrujú aramejsky. Práve najintímnejší akt duše – modlitba – pomáha udržať aramejský jazyk (reálne obmedzený na pár tisícok hovoriacich) pri živote.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/brana-k-jazyku-jezisa-krista/>